

Д. А. Міщенко,
д. н. з держ. упр., доцент, професор кафедри фінансів,
Університет митної справи та фінансів

ШЛЯХИ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ФІНАНСОВИМИ РЕСУРСАМИ СІЛЬСЬКОГОСПОДАРСЬКОГО КОМПЛЕКСУ УКРАЇНИ

D. Mishchenko,
PhD in Public Administration, lecturer, Professor, Department of Finance, University of customs and finance

WAYS OF FINANCIAL RESOURCES OF AGRICULTURAL COMPLEX OF UKRAINE

У статті розглянуто оптимальні форми і методи фінансування сільськогосподарського комплексу; зазначено, що у подальшому сільськогосподарський комплекс перетвориться не тільки на основне джерело валютних надходжень для України, але і стане головним локомотивом розвитку вітчизняної економіки. Відтак, подальший його успішний розвиток набуває першочергового значення, зважаючи на те, що сільське господарство є однією з найбільш ризикових галузей, то у вирішенні проблеми зниження рівня ризику здійснення діяльності сільськогосподарськими товаровиробниками активну участь має брати держава. З'ясовано, що стан бюджетного фінансування характеризується суперечливими тенденціями, а обсяг державної фінансової підтримки галузі є недостатнім і не враховує реальних потреб розвитку сільськогосподарського комплексу. Запорукою ефективності державної підтримки сільськогосподарських підприємств України є не лише збільшення розмірів бюджетного фінансування, а й забезпечення чіткого і зрозумілого порядку використання таких коштів, необхідно вдосконалити порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки сільськогосподарського комплексу. Необхідним є створення в Україні системи земельно-іпотечного кредитування. За відсутності земельної іпотеки в якості кредитної застави запропоновано використовувати складські свідоцтва та інші товаророзпорядчі документи на сільськогосподарську продукцію. Для більш стабільного та безперебійного забезпечення сільськогосподарських підприємств банківськими кредитами слід сприяти зміцненню їх фінансового стану, належному обґрунтуванню обсягів банківських кредитів, бізнес-плануванню виробничої та фінансової діяльності, дотриманню термінів повернення кредитів. Шляхом поліпшення забезпечення сільськогосподарських товаровиробників кредитними ресурсами може бути також широке запровадження в практику вексельних позик.

In the article the optimal forms and methods of financing the agricultural sector; states that in future agricultural complex will become not only the main source of foreign exchange earnings for Ukraine, but will be the main engine of the national economy, so its further successful development becomes of paramount importance, given the fact that agriculture is one of the most risky sectors, then addressing risk reduction activities agricultural producers must take an active part state; found that the state budget financing is characterized by contradictory trends, and the amount of public financial support to the sector is inadequate and ignores the real needs of the agricultural sector; guarantee the effectiveness of state support of agricultural enterprises in Ukraine are not only increasing the size of funding, but also to ensure a clear and understandable manner of use of the funds necessary to improve the use of funds provided by the state budget to support agribusiness, it is necessary to create a system of land Ukraine Mortgage lending. In the absence of land mortgage credit as collateral suggested to use warehouse receipts or other documents of title for agricultural products. For a more stable and uninterrupted provision of farm bank loans should strengthen their financial condition, proper grounding, bank loans, Business Planning and Financial Performance, loan repayment deadlines. By improving the provision of credit resources agricultural producers may also broad implementation in practice of borrowing bill.

Ключові слова: сільськогосподарський комплекс, фінансування, кредитування, розвиток, сільськогосподарська продукція, сільськогосподарські підприємства.

Key words: agricultural complex, financing, credit, development, agricultural products, agricultural enterprises.

ВСТУП

Зважаючи на сприятливі природно-кліматичні умови, для України є цілком можливим вибороти провідне

місце серед світових виробників та експортерів сільськогосподарської продукції. Однак дослідження фактичних досягнень відчизняного сільськогосподарсько-

го комплексу свідчить, що його продуктивність залишається досить низькою. Серед головних питань підвищення конкурентоспроможності українського сільськогосподарського комплексу слід особливо виділити підвищення рівня його фінансового забезпечення та обсягів інвестування.

На сучасному етапі розвитку нашої держави сільськогосподарський комплекс посів місце одного з пріоритетних напрямів розвитку економіки і джерела валютних надходжень, але підприємства, що працюють у даній сфері постійно стикаються з проблемою фінансування, яка особливо загострилася саме зараз. Зважаючи на те, що власних фінансових ресурсів недостатньо для відтворення і модернізації сільськогосподарського комплексу України, то пошук нових джерел фінансування є вкрай необхідним.

У працях вітчизняних науковців багато уваги приділено дослідженню оптимальних форм і перспективних методів фінансування сільськогосподарського комплексу з метою удосконалення організаційно-економічного механізму його фінансово-кредитного забезпечення, зокрема ці питання розглядали Ю.О. Лупенко, О. Маслак, В.Я. Месель-Веселяк, В.М. Опарін, П.Т. Саблук, М.М. Федоров та ін. Однак в сучасних умовах динамічних змін в економіці і, зокрема, у сільськогосподарському комплексі, дослідження основних тенденцій фінансування потреб суб'єктів сільськогосподарського виробництва України залишаються актуальними і потребують подальшого вивчення.

Зважаючи на євроінтеграційні процеси, що відбуваються, на подальші структурні перебудови, які досі здійснюються у сільськогосподарському комплексі України особливої актуальності набуває питання забезпечення всебічного розвитку й вдосконалення механізму фінансування сільськогосподарського комплексу, як пріоритетного і стратегічного напрямку розвитку економіки України. Вирішення проблеми продовольчої безпеки держави, підвищення конкурентоспроможності вітчизняних сільськогосподарських товаровиробників на міжнародних ринках неможливе без забезпечення ефективного функціонування дієвого механізму фінансового забезпечення сільськогосподарського комплексу України.

ПОСТАНОВКА ЗАВДАННЯ

Метою статті є розгляд оптимальних форм і методів фінансування сільськогосподарського комплексу; запропонувати шляхи поліпшення забезпечення сільськогосподарських товаровиробників фінансовими ресурсами.

РЕЗУЛЬТАТИ

Суттєве збільшення обсягів випуску сільськогосподарської продукції та зростання її питомої ваги у структурі ВВП та зовнішньої торгівлі в останні роки свідчить про те, що сільськогосподарський комплекс буде займати все більш вагоме місце у структурі вітчизняної економіки.

Можна прогнозувати, що у подальшому сільськогосподарський комплекс перетвориться не тільки на основне джерело валютних надходжень для України, але і стане головним локомотивом розвитку

вітчизняної економіки. В складних умовах світової фінансової нестабільності, наявності стійкої загальносвітової тенденції до підвищення цін на продовольство та стрімкого збільшення населення планети, а також зважаючи на унікальні можливості нарощення обсягів сільськогосподарського виробництва в Україні, подальший успішний розвиток вітчизняного сільськогосподарського комплексу набуває першочергового значення. В той же час, досягти зазначеної мети можливо лише в разі раціональної організації сільськогосподарського виробництва на основі застосування сучасних методів організації аграрного бізнесу, серед яких важливе місце посідають ефективні інструменти формування та використання фінансових ресурсів [3].

Сільськогосподарський комплекс потребує значного обсягу коштів для фінансування поточної господарської діяльності аграрних підприємств, впровадження новітніх технологій, страхування існуючих ризиків, розбудови торговельної та транспортної інфраструктури. З цією метою звичайно використовуються власні та залучені фінансові ресурси: кредитування, в тому числі іпотечне, ф'ючерсні механізми, інструменти фондового ринку, можливості лізингових, факторингових та страхових компаній. Однак сільськогосподарський комплекс має свої особливості, що накладає відбиток на інструменти накопичення та використання фінансових ресурсів.

Специфіку сільськогосподарського виробництва визначає його залежність від природно-кліматичних умов, сезонний характер, тривалий інвестиційний період та пов'язані з цим ризики недоотримання прибутку на вкладений капітал. В Україні до цього додається ще нерозвиненість ринкових відносин в аграрній сфері, що знаходить свій прояв у відсутності сучасної біржової торгівлі сільськогосподарською продукцією, дієвих технологій хеджування аграрних ризиків, виваженої стратегії участі держави у підтримці сільськогосподарських виробників. Крім того, на успішність аграрного бізнесу в нашій країні свій негативний вплив справляє недосконалість існуючого законодавства та нестабільність нормативно-правової бази підприємницької діяльності [1].

Особливості кредитування та фінансування сільськогосподарського комплексу обумовлені специфічністю самого сільськогосподарського виробництва.

Джерелами формування фінансових ресурсів можуть бути як власні, так і залучені кошти. Формування власних джерел фінансування здійснюється за рахунок нерозподіленого прибутку, амортизаційних відрахувань, ліквідації чи продажу частини майна, т.д.

Позики в сучасних умовах набувають важливого значення та покривають тимчасову додаткову потребу підприємства в коштах. Залучення позикових коштів зумовлено характером виробництва, розрахунково-платіжними відносинами, необхідністю поповнення нестачі власних оборотних коштів та іншими об'єктивними причинами. До залучених джерел формування активів відносять позики та кредити банку, інвестиції, кошти державної підтримки, тощо. Таким чином, фінансове за-

безпечення сучасних сільськогосподарських підприємств здійснюється в трьох формах: самофінансування, кредитування та бюджетні асигнування [5].

Зважаючи на те, що сільське господарство є однією з найбільш ризикових галузей, то у вирішенні проблеми зниження рівня ризику здійснення діяльності сільськогосподарськими товаровиробниками активну участь має брати держава. Це підтверджується як світовим досвідом державного регулювання сільськогосподарського виробництва, так і системними структурно-галузевими зрушеннями в економіці України [1].

Саме тому держава приймає ряд заходів щодо підтримки сільськогосподарського комплексу, оскільки він є системоутворюючим в національній економіці, формує економічну, екологічну та енергетичну безпеку, забезпечує розвиток технологічно пов'язаних галузей національної економіки та формує соціально-економічні основи розвитку сільських територій.

Основним джерелом державного фінансування аграрних підприємств є асигнування з державного бюджету України. Інфраструктура сільськогосподарського комплексу України потребує значних фінансових ресурсів, у т.ч. для безпосередньої підтримки самих сільськогосподарських підприємств через надання їм пільг, субсидій, дотацій та ін [6].

Стан бюджетного фінансування характеризується суперечливими тенденціями, а обсяг державної фінансової підтримки галузі є недостатнім і не враховує реальних потреб розвитку сільськогосподарського комплексу. Чинна система фінансування зазнає впливу економічної кризи, характеризується хронічною недостатністю ресурсної бази, виділені кошти не сприяють вирівнюванню та стабілізації стану об'єктів, на які вони спрямовані. Програми розвитку аграрного виробництва не пов'язані з реальними показниками, про що свідчать постійні зміни у виборі об'єктів фінансування та розподілу коштів на розвиток галузей і видів продукції. Посилюється тенденція об'єднання напрямів (програм) підтримки, що ускладнює контроль за ефективністю фінансування. Ці недоліки призводять до неефективного використання, розпорощення бюджетних коштів; недоступності бюджетної підтримки для окремої категорії товаровиробників [4].

Прагнення підвищити фінансову дисципліну при використанні бюджетних коштів шляхом ускладнення порядку надання фінансової підтримки часом призводить до втрати інтересу агропідприємств до такої допомоги.

Державне фінансування сільськогосподарського комплексу є досить нестабільним через наявний бюджетний дефіцит і великі борги держави. До того ж, на даний час у країні досить напружена політична і економічна ситуація, що тягне за собою нестабільність валютного курсу, виникненням на фоні цього інфляційних процесів та інших дисбалансів макроекономічних показників. Дана ситуація не лише негативно впливає на сільськогосподарський комплекс, а й несе небезпеку для всіх економічних сфер України.

В умовах ринку суб'єкти господарювання мають у першу чергу розраховувати на внутрішні фінансові джерела та ресурси, а зовнішні джерела — відігравати регулюючу і допоміжну роль.

Одним з таких джерел є самофінансування, за яким передбачено здійснення розширеного відтворення за рахунок внутрішніх джерел (прибутку і амортизаційних відрахувань) та залучення кредитних ресурсів [2].

Прибутки і амортизаційні відрахування також є вагомими джерелами фінансування подальшого розвитку агропідприємств, але ймовірність використання даних грошових ресурсів на розширене відтворення досить низька, оскільки дані кошти зазвичай направляються на покриття основних витрат агропідприємства, а на модернізацію обладнання чи закупівлю нових основних фондів коштів не залишається. До того ж, враховуючи сезонність агробізнесу, то є ризик отримання низького прибутку або навіть отримання збитків у результаті діяльності, для покриття яких, знову ж таки потрібно залучати додаткові фінансові ресурси через різні канали фінансового ринку [6].

До кредитних інструментів, що використовуються для фінансового забезпечення діяльності учасників сільськогосподарського комплексу, звичайно відносять банківські кредити та позики кредитних спілок, іпотеку, а також різного виду товаророзпорядчі документи, за допомогою яких залучаються необхідні кошти та інші ресурси.

Якщо говорити про відносно просту та зрозумілу дрібним сільськогосподарським виробникам форму фінансування через кредитні спілки, то, на жаль, у силу різних причин вона не отримала в Україні широкого застосування. Так, за даними Нацфінпослуг, частка кредитів, наданих вітчизняними кредитними кооперативами виробникам та переробникам сільськогосподарської продукції, складала лише 5% загального обсягу фінансування від кредитних спілок. В абсолютному виразі це усього близько 125 млн грн [3].

Основними інститутами кредитування служать комерційні банки.

Можна зазначити, що для українського фінансового ринку властивою є модель структурної побудови, за якої в основному, перерозподіл фінансових ресурсів здійснюється комерційними банками, але для сільськогосподарського комплексу банківське кредитування фактично є сферою залучення інвестицій [3].

Слід відмітити, що в зарубіжних країнах комерційні банки теж відіграють важливу роль у фінансуванні розвитку сільськогосподарського комплексу. Частка комерційних банків у сільськогосподарському кредитуванні, коливається від 32% в США, до 8% у Німеччині і трохи більше 2% у Франції [2].

Проте, на відміну від України, в розвинених країнах кредитні потреби аграріїв більше обслуговують не комерційні, а кооперативні банки. У Фінляндії частка кооперативних банків у кредитуванні сільського господарства складає 58%, у Нідерландах — 90%, в Японії — 80%, у Франції — 75%, в Австрії

— 65%, в Португалії — понад 60%, у Бельгії — 50%, у Швеції — 45%, у ФРН — 44%, в Іспанії — 30% [7].

Разом з тим для українських аграрних підприємств банківське кредитування є досить складною та витратною процедурою. Переважна частина підприємницьких структур, що працює в сільськогосподарському комплексі, на сьогодні не мають доступу до банківських кредитів. Це пояснюється як високими відсотковими ставками, так і низькою кредитоспроможністю виробників сільськогосподарської продукції. Більшість з них в якості застави під позику окрім майбутнього врожаю нічого надати не можуть, оскільки земля, яку вони використовують як основний засіб виробництва, є орендованою. В результаті традиційне банківське кредитування, що розглядається в інших країнах світу як головний інструмент фінансування потреб сільгоспвиробників, в Україні майже не застосовується.

Домінуючою формою фінансування сільськогосподарського комплексу в зарубіжних країнах є кредитування сільськогосподарських підприємств під заставу землі (земельно-іпотечне кредитування) з подальшим рефінансуванням відповідних кредитних вимог. Таке кредитування передбачає стабільну правову базу, відпрацьовані процедури надання банківських позик та, як правило, сек'юритизацію іпотечних активів [1].

Світова практика знає дві основні форми земельно-іпотечного кредитування: однорівневу систему, в якій кредити підприємцям сільськогосподарського комплексу надаються земельно-іпотечними банками і кредитними спілками, та дворівневу, де окрім банків і кредитних спілок, діють ще спеціалізовані установи небанківського типу — земельно-іпотечні агентства, які за підтримки держави рефінансують банки шляхом викупу у них іпотечних кредитів, оформлених цінними паперами.

Однорівнева модель земельної іпотеки поширена в європейських країнах, де фінансування аграрного бізнесу традиційно здійснюється переважно через грошово-кредитні установи за допомогою спеціальних земельних іпотек. Для цієї моделі характерними є наявність замкненого земельно-іпотечного ринку, головними гравцями на якому виступають спеціалізовані банки, в тому числі державні та/або з державною часткою в капіталі. Ресурси таких банківських установ складаються із власних накопичень і коштів, залучених ними шляхом випуску облігацій, забезпечених землею позичальників іпотечних кредитів. Іпотечно-земельні облігації випускаються на тривалий строк обігу і користуються довірою інвесторів. Все це разом з жорсткими процедурами надання позик забезпечує надійність системи та низькі процентні ставки за іпотечними кредитами. Такі системи земельно-іпотечного кредитування домінують у більшості країн Європейського Союзу та в Канаді [4].

Дворівнева модель земельно-іпотечного кредитування склалася в Сполучених Штатах Америки. Вона базується на рефінансуванні первинних кредиторів з боку спеціально створених для цього земельно-іпотечних агентств та страхуванні ризиків непо-

вернення наданих кредитів. Для цієї системи характерними є обов'язкова наявність розвинуеного вторинного ринку цінних паперів, забезпечених земельною іпотекою, та підтримка з боку держави.

У рамках даної моделі іпотечні кредити надаються комерційними банками та кредитними спілками, потім їх викупувають земельно-іпотечні агентства, які таким чином рефінансують первинних кредиторів, надаючи їм кошти для подальшого кредитування виробників сільськогосподарської продукції. Довгострокові фінансові ресурси для цього вони отримують шляхом випуску похідних цінних паперів широкому колу інвесторів. Надійність і високу ліквідність цим деривативам забезпечують вторинний ринок та гарантії, що надаються їх емітентам з боку держави.

Слід наголосити, що кожен вид фінансування має певні недоліки, кредит не виняток. Є ряд факторів, які стримують аграрні підприємства у використанні кредиту як джерела фінансування. Проблемами кредитування сільськогосподарських підприємств банками є: підвищення фінансових ризиків, спричинене отриманням кредиту, у перспективі може призвести до втрати фінансової стійкості і навіть платоспроможності; відсутність у позичальників ліквідного забезпечення кредитів; високі кредитні відсотки; довга процедура розгляду можливості отримання кредиту; вплив сезону на сільськогосподарське виробництво і залежність від природно-кліматичних умов; катастрофічне падіння родючості ґрунтів та зростання їх ерозії; непостійне законодавство, нестабільність фінансової та політичної системи; неможливість отримання кредиту на створення сільськогосподарського підприємства "з нуля" [5].

На даному етапі розвитку пріоритетним джерелом фінансового забезпечення для України є залучення інвестицій.

Інвестиційний інтерес до України в контексті глобальних тенденцій невинно зростає, водночас вже сьогодні вітчизняним агровиробникам потрібно застосовувати ефективне управління, аби досягти більшої інвестиційної привабливості та залучити інші шляхи фінансування. Глобальний попит у світі на продукти харчування, за свідченням експертів, зростатиме при суттєвому зменшенні земель, придатних для сільгоспвиробництва. На цьому фоні Україна зберігає високу інвестиційну привабливість [7].

На сьогодні існує багато програм для підтримки сільськогосподарського комплексу України, але для того, щоб вибрати найефективнішу з них потрібно зважити всі переваги і недоліки та вибрати оптимальний варіант, який буде максимально придатним для конкретного аграрного підприємства. Стратегії та програми розроблені державою надають можливість агропідприємствам отримувати додаткові фінансові ресурси на вигідних умовах та розвивати свою діяльність у напрямку обраному державою. Пріоритетним для України залишається використання іноземних інвестицій. Дослідивши теоретичні та методичні основи фінансового забезпечення сільськогосподарського комплексу України, можна стверджувати, що лише при комплексному використанні всіх видів і методів його фінансування, дані підприємства

будуть забезпечені фінансовими ресурсами в необхідному обсязі, що дасть їм можливість розвивати та розширювати спектр своєї діяльності.

ВИСНОВКИ

В Україні державна фінансова підтримка розвитку сільськогосподарських підприємств поки що не достатня для забезпечення стабільного розвитку цієї важливої галузі.

Для нарощування потенціалу в фінансовій сфері сільськогосподарського комплексу слід удосконалити механізми фінансування і здійснити заходи щодо покращення інвестиційного клімату для внутрішніх і зовнішніх інвесторів, що сприятиме підвищенню ефективності використання ресурсів та енергоефективності агробізнесу, значно полегшить доступ сільського господарства та харчової промисловості до сучасних технологій.

Актуальним залишається удосконалення нормативно-правового забезпечення з питань регулювання ринків сільськогосподарських ресурсів та сфери зберігання і переробки сільськогосподарської продукції; з питань безпеки харчової продукції.

Можна також зробити висновок про те, що запорукою ефективності державної підтримки аграрних підприємств України є не лише збільшення розмірів бюджетного фінансування, а й забезпечення чіткого і зрозумілого порядку використання таких коштів. Тому слід вдосконалити порядок використання коштів, передбачених у державному бюджеті для надання підтримки агробізнесу.

Очевидно, що системи земельно-іпотечного кредитування в Україні ще належить створити. Для цього необхідне функціонування повноцінного ринку землі, розробка та напрацювання досвіду застосування відповідних іпотечних механізмів.

За відсутності земельної іпотеки в якості кредитної застави можуть використовуватися складські свідоцтва та інші товаророзпорядчі документи на сільськогосподарську продукцію.

Для більш стабільного та безперебійного забезпечення аграрних підприємств банківськими кредитами слід вжити заходів, які стосуються як фінансових установ, так і товаровиробників, а саме: зміцнення фінансового стану сільськогосподарських підприємств, належне обґрунтування обсягів банківських кредитів, бізнес-планування виробничої та фінансової діяльності, дотримання термінів повернення кредитів. Шляхом поліпшення забезпечення аграрних товаровиробників кредитними ресурсами може бути також широке запровадження в практику вексельних позик.

Література:

1. Кравець В.І. Перспективи забезпечення розвитку аграрного сектору фінансовими інститутами в Україні / В.І. Кравець // Наукові праці Полтавської державної аграрної академії. — Вип. 1 (6), Т. 2. — 2013. — С. 187—191.
2. Куць Т.В. Фінансове забезпечення розвитку сільського господарства України / Т.В. Куць // Молодий вчений. — 2014. — № 11. — С. 60—62.

3. Лупенко Ю.О. Сучасні інструменти для фінансування аграрного сектору економіки [Електронний ресурс] / Ю.О. Лупенко, В.В. Фещенко. — Режим доступу: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/sdu/132.htm

4. Мазнев Г.Є. Проблеми фінансового забезпечення інноваційного розвитку аграрного сектора / Г.Є. Мазнев // Економіка АПК. — 2014. — № 9. — С. 5.

5. Манюк Н.А. Теоретичні та методичні основи фінансового забезпечення аграрного сектора України [Електронний ресурс] / Н.А. Манюк. — Режим доступу: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=75343>

6. Радченко О.Д. Особливості бюджетного фінансування розвитку сільського господарства / О.Д. Радченко // Збірник матеріалів Чотирнадцятих річних зборів Всеукр. Конгр. Вчених економістів-аграрників, м. Київ, 16—17 жовтня 2012 р. — К.: ННЦ "ІАЕ", 2013. С. — 543—549.

7. Худолій Л.М. Розвиток фінансового обслуговування аграрного сектору економіки України / Л.М. Худолій // Науковий вісник Національного університету біоресурсів і природокористування України. Сер.: Економіка, аграрний менеджмент, бізнес. — 2013. — Вип. 181 (5). — С. 7—13.

References:

1. Kravets, V.I. (2013), "Prospects for the development of the agricultural sector to ensure financial institutions in Ukraine", *Naukovi pratsi Poltavskoyi derzhavnoyi ahrarnoyi akademiyi*, vol. 2, pp. 187—191.
  2. Kuts, T.V. (2014), "Financial support for the development of agriculture Ukraine", *Molodyy vchenyy*, vol. 11, pp. 60—62.
  3. Lupenko, Y.O. and Feschenko, V.V. (2013), "Modern instruments for financing the agricultural sector", [Online], available at: http://www.ufin.com.ua/analit_mat/sdu/132.htm (Accessed 15 Jul 2015).
  4. Maznyev, G.E. (2014), "Problems of financial support innovative development of the agricultural sector", *Ekonomika APK*, vol. 9, pp. 5.
  5. Manyuk, N.A. (2014), "Theoretical and methodological foundations of financial security of agrarian sector of Ukraine", [Online], available at: <http://nauka.kushnir.mk.ua/?p=75343> (Accessed 23 Jul 2015).
  6. Radchenko, O.D. (2012), "Features of budget financing agricultural development", *Zbirnyk materialiv Chotyrynadtsyatyh richnyh zboriv Vseukr. Konhr. Vchenykh ekonomistiv-ahrarynkiv* [Proceedings of the fourteenth annual meeting of the All-Ukrainian Congress of Scientists agricultural economists], *Vseukrayinskyy Konhres Vchenykh ekonomistiv-ahrarynkiv*, [Congress of Scientists agricultural economists], Kyiv, Ukraine, pp. 543—549.
  7. Khudoliy, L.M. (2013), "Financial services development of the agricultural sector of Ukraine", *Naukovyy visnyk Natsionalnoho universytetu bioreresursiv i pryrodokorystuvannya Ukrayiny*, vol. 181 (5), pp. 7—13.
- Стаття надійшла до редакції 27.07.2015 р.*